

För ett rättvist, tryggt och hållbart Nynäshamn

Kommunalpolitiskt program 2022

Antaget av medlemsmöte 25 april 2022

Inledning

Vänsterpartiet är ett socialistiskt, feministiskt och antirasistiskt parti på ekologisk grund.

Det innebär att vi i våra beslut tar ställning på ett sådant sätt att orättvisa skillnader mellan olika grupper i samhället minskar. Olika former av särbehandling och skillnader som beror på klass, kön, sexuell läggning, etnisk och kulturell bakgrund, måste bekämpas. Satsningar som syftar till att öka jämlikhet och jämställdhet ska aktivt stimuleras.

Det finns behov av nytänkande i de kommunala verksamheterna, men utförsäljningar och privatiseringar är inte svar på behovet. Vi anser att en utveckling och kvalitetshöjning inom de verksamheter vi har, är en bättre lösning. Enligt vår uppfattning skall våra skattemedel fullt ut användas till de verksamheter som åligger oss. De skall inte omvandlas till vinster i privata företags årsredovisningar.

Nynäshamns kommun ska vara en kommun för alla - inte bara några få.

Vi vill att Nynäshamn ska vara en förebild gällande ekologisk planering och hushållning. För en långsiktigt hållbar utveckling, både ekologiskt och ekonomiskt, behöver också planeringen omfatta de stora mänskliga resurser som finns, såväl inom de kommunala verksamheterna, som i kommunen i övrigt.

Dagens klimatkris kräver ett ändrat synsätt, där människan, medborgaren, och inte företagets vinstjakt står i främsta fokus. På så vis vill vi ta vårt ansvar för att bidra till en rättvis, solidarisk fördelning av våra gemensamma tillgångar och skapa goda förutsättningar även för kommande generationer.

Social och ekonomisk utslagning, samt alla former av diskriminering, är företeelser vi med kraft kommer att fortsätta motverka. Det återväxande klassamhället ska inte tillåtas få fotfäste i Nynäshamn.

SAMMANFATTNING

En förändring av politiken på riksnivå där Vänsterpartiet får ökat inflytande, skulle ge mer pengar till Nynäshamns välfärd från staten.

Vi behöver en statlig politik som omfördelar resurserna i samhället från de rikaste till de behov som finns - en skattepolitik som beskattar höga inkomster, kapital, arv och förmögenheter. Vi höjer hellre kommunalskatten än äventyrar välfärden. Nynäshamns kommun är precis som andra kommuner drabbade av den nyliberala politik som förs i Sverige nu och framför allt gynnar inte det nya utjämningsystemet oss.

Vår gemensamma välfärd är således idag underfinansierad. Detta beror främst på de stora skattesänkningar som skett på nationell nivå, som minskat medlen till välfärden. Nynäshamns kommun har varit en underfinansierad organisation under flera år. Nu krävs en rejäl nysatsning.

För oss står folkägd välfärd i fokus. Välfärden ska motverka klass- och könsskillnader på såväl lokal som nationell nivå. En välfinansierad välfärd ska garantera goda arbetsförhållanden för de, oftast kvinnor, som jobbar inom den, samt ge tillgänglig och solidarisk service för de som använder den.

Vi är övertygade om att Nynäshamns kommun kan vara ett föredöme vad gäller klimatomställningen, jämställdheten och en attraktiv arbetsgivare som minskar klyftorna mellan människor. Vi tror också på att vår framtid ligger i välfinansierade satsningar på förskola och grundskola.

I vår kommun ska alla medborgare få utvecklas till fria individer som med olika konstnärliga uttryck kan beskriva sin samtid, framtid och historia. Därför satsar vi på folkkulturen i allmänhet och kulturskolan i synnerhet.

Vi arbetar för att fler ska kunna erbjudas ett hem i våra olika kommundelar. Vänsterpartiet kräver fler hyresrätter som vanligt folk har råd att bo i. För att det ska vara möjligt, krävs det att hyrorna pressas ner och att kommunen medvetet arbetar för ökad integration. Det är i blandningen av människor som utveckling sker. Studenter, människor mitt i livet, pensionärer, människor från världens alla hörn, ska kunna mötas för att tillsammans skapa sig en tillvaro präglad av solidaritet, gemenskap och ömsesidig respekt.

I vår kommun ska det inte finnas plats för diskriminering baserad på kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk bakgrund, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Samhället ska grunda sig på jämlikhet och jämställdhet.

Genom en rättvist fördelad skattepolitik, minskade politikerarvoden och sänkta konsultkostnader, kan vi inte bara täcka behov där det behövs som mest, utan även arbeta för ökad jämlikhet, jämställdhet och mot segregation och diskriminering.

Strategisk plan

Målsättningen med att formulera en strategisk plan är att säkerställa kommunens ansvar för att den verksamhet som bedrivs långsiktigt svarar mot invånarnas grundläggande behov. Utifrån en analys av dessa behov fastslår vi vilka verksamheter som är mest prioriterade.

Nynäshamns kommuns verksamhet finns till för kommuninvånarna och andra som längre eller kortare tid vistas i kommunen. Viktiga intressenter är i första hand medborgarna själva men även föreningar, företag, region, stat och andra myndigheter som reglerar och/eller påverkar kommunen. Vår kommun bör erbjuda dem som bor eller verkar i kommunen goda möjligheter till boende, utbildning, vård och omsorg, arbete/försörjning, teknisk infrastruktur, meningsfulla och mångsidiga kultur- och fritidsupplevelser, i en god och trygg livsmiljö.

De kommunala verksamheterna ska kännetecknas av hög kvalitet och av ett bemötande i världsklass. De prioriterade verksamhetsområdena bestäms utifrån kommuninvånarnas faktiska behov. Inom vissa områden, inte minst sådant som gäller miljön, är den kommunala uppgiften att vara pådrivande i samhällsutvecklingen.

Kommunen bör ange vilka områden som ska prioriteras i första hand, vilket innebär att dessa områden skall stå i fokus för utveckling och prioriterade åtgärder. Det betyder dock inte att dessa områden är undantagna från krav på utveckling.

Viktiga verksamheter som skall prioriteras under perioden:

- Ett socialt hållbart Nynäshamn utifrån ett jämlikhets, jämställdhets- och klassperspektiv.
- En klimatneutral och ekologisk kommun med ett konsekvent miljöarbete.
- God utbildning och fritid för barn och ungdomar.
- Tillgång till nära vård.
- God vård och omsorg av äldre och funktionsvarierade, samt stöd till utsatta grupper.
- Ett aktivt bekämpande av alla former av och tendenser till segregation, främlingsfientlighet och rasism.
- Aktiv samhällsplanering som skapar goda förutsättningar för boende, arbete, fritid, infrastruktur, kommersiell och offentlig service, samt rekreation.

Vi har verkligen de bästa premisserna i Nynäshamns kommun.

Vi har närhet till hav, skärgård, storslagen natur, kulturskatter men också nära till storstaden.

Förutsättningar finns för en utveckling av vår kommun.

UTBILDNING

Förskola/skola

De olika skolformerna från förskola till vuxenutbildning har alla en social såväl som pedagogisk uppgift. Lärande sker hela tiden och i många olika sammanhang. I skolan ska man med största respekt och ödmjukhet utgå ifrån den kunskap och de erfarenheter som barn och ungdomar har tillskansat sig via andra sammanhang.

En skola för alla bygger på att resurser fördelas efter behov. Förskolor och skolor måste präglas av ett interkulturellt arbetssätt där människors olikheter ses som en resurs. Det gäller såväl klass, kön, genus, som etniska olikheter.

Förskolan utgör grunden för den fortsatta utbildningen. Förskolan är inte i första hand till för att föräldrarna ska kunna jobba, utan för barnens skull. Det är viktigt att det också märks i verksamheten och att politiken ger faktiska förutsättningar. Mindre barngrupper ska prioriteras. I första hand med ett maxantal på 15 barn i varje grupp i förskolan. Målet är att antalet sedan ska minskas ytterligare på sikt. Minskningen ska ske med bibehållen personalstyrka.

En skola för alla tar konkret ansvar för och utgår från att människor är olika och skolan ska anpassa sig till barnen, inte tvärtom. Vänsterpartiet ser ett stort värde i att blanda olika människor i en för alla gemensam skola. Barn och unga med speciella svårigheter ska få hjälp att hantera dessa så att de kan vara tillsammans med, och på samma villkor som, andra barn i skolan.

En jämlik, jämställd och demokratisk skola innebär att uppmuntra till kritiskt tänkande och visa tilltro till människors förmåga och rätt att tillsammans skapa, bevara och försvara ett demokratiskt samhälle.

Skolan ska ge kunskap, bildning och färdigheter för alla livets skiften. Det innebär att skolan är till för elevernas behov och inte för samhällets behov av att sortera människor för kommande uppgifter i klassamhället. Skolan ska ge barn och ungdomar möjlighet att tillägna sig kunskaper och färdigheter som de upplever som meningsfulla och har nytta av på kort och lång sikt.

Vi har som mål att det införs ett tak för grundskoleklasser på maximalt 20 elever/klass för lågstadiet och maximalt 25 elever/klass i de äldre årskurserna.

I barngrupper/klasser där det finns särskilda behov ska det antingen kompletteras med extra personal eller ska gruppens storlek minskas.

Det är nödvändigt att skolan låter elever vara med och påverka skolans innehåll och planering. Elever ska möta jämlikhet, jämställdhet, solidaritet och demokrati.

Gymnasieskola

Gymnasieskolan är frivillig, men samtidigt är en gymnasieexamen det absolut viktigaste för att få ett arbete och ett vuxenliv med egen försörjning. Därför behöver gymnasieskolan tydligt ha som mål att alla ska slutföra en gymnasieutbildning eller motsvarande inom andra skolformer. Mycket mer behöver göras för att få alla unga att påbörja och slutföra en gymnasieutbildning.

Vi måste stärka gymnasietets kvalitet för att det ska bli det självklara valet för våra ungdomar. Nynäshamns gymnasium har under lång tid lidit av stora problem. Dålig ledning och sparkrav gör att lärare slutar och servicefunktionerna på skolan bantas ned. Kommunens invånarantal har ökat men antalet elever på gymnasiet har halverats de senaste 15 åren. I Nynäshamns kommun väljer 60% ett gymnasium i annan kommun.

Gymnasiet behöver ha ett brett utbud av program och inriktningar så att möjligheterna att gå en utbildning inom ett område som väcker ens intresse är goda. Vi vill återinföra Estetprogrammet vilket både skulle gagna eleverna och det lokala kulturlivet. Utbudet behöver även utformas efter behov på den lokala arbetsmarknaden. Både yrkesprogram och studieförberedande program ska minst ge grundläggande behörighet till högskolestudier.

Vänsterpartiet Nynäshamn arbetar för att:

- Alla barn ska ha rätt att bli sedda, hörda och bekräftade och snabbt få rätt stödinsatser, där det finns behov.
- Förskolegrupper och skolklasser ska innefatta färre elever.
- All verksamhet i skolan ska vara avgiftsfri, inga former av smygavgifter ska accepteras.
- Ett kretslopps- och genusperspektiv ska prägla alla utbildningsverksamheter.
- Eleverna ska ha rätt till utbildad personal och behöriga lärare.
- Fler personal ska finnas i förskola, skola och på gymnasium.
- Alla skolor ska ha tillgång till fritidspedagoger, speciallärare, kuratorer och annan nödvändig personal.
- Mer medel ska ges till material i förskola/skola.
- Nolltaxa i förskolan införs för föräldrar med låga inkomster.
- Estetprogrammet återinförs på gymnasiet.
- Alla gymnasieelever ska garanteras sommarjobb.

SJUKVÅRD

Sjukvården i hela Region Stockholm har drabbats hårt av borgerliga nedskärningar, så även här i Nynäshamn. Det är oacceptabelt att tillgången på akutsjukvård och specialiserad sjukvård som t ex gynekologi och pediatrik, försvunnit från Nynäshamn. Likaså barn- och ungdomspsykiatri. Det är inte rimligt att våra invånare ska behöva åka till Stockholm eller Södertälje för att få denna specialistvård, eller ens till Haninge.

Det finns inte tillgång till en jourläkare på kvällar och helger. I Nynäshamn behöver vi planera våra sjukdomstillstånd till vardagar, kontorstid. Tillgången till räddningstjänst, särskilt ambulanser, behöver förbättras drastiskt. Etableringen av ett närsjukhus i Nynäshamn bör utredas igen, då befolkningsunderlaget har ökat de senaste åren. Inga fler nedskärningar får heller ske.

Utöver detta påverkansarbete ska Nynäshamns kommun göra allt den kan för att rädda liv här på plats. Samtliga kommunala verksamheter, måste utrustas med hjärtstartare och arbetet med att hålla HLR-utbildningar bör utökas.

Kommunen bör även verka för att Södertörns brandförsvarsförbund, vilket har en viktig roll som räddningstjänst, får de resurser som behövs. Dessutom bör man säkerställa att Sorunda brandstation byggs ut och moderniseras så snart som möjligt.

Vänsterpartiet Nynäshamn arbetar för att:

- Kommunen ska verka för att en jourläkare finns tillgänglig kvällar och helger.
- Kommunen ska verka för att tillgången till räddningstjänst, särskilt ambulanser, förbättras.
- Etableringen av ett närsjukhus i Nynäshamn utreds igen.
- Alla kommunala verksamheter utrustas med hjärtstartare.
- Fler utbildningar för hjärt-lungräddning (HLR) hålls.
- Sorunda brandstation byggs ut och moderniseras.

SOCIAL OMSORG

Vänsterpartiet vill att alla verksamheter ska präglas av ett bra bemötande, god tillgänglighet, nyfikenhet, delaktighet, förebyggande insatser och ett rehabiliterande förhållningssätt.

Barn och unga som riskerar destruktiv utveckling ska i tidigt skede erbjudas anpassade och samordnade insatser gemensamt mellan skola, individ- och familjeomsorg, samt barn- och ungdomspsykiatri, i syfte att stödja dem och deras föräldrar. Nynäshamn behöver ha tillbaka barn- och ungdomspsykiatrin.

Äldre och funktionshindrade ska känna att det är tryggt att bo i Nynäshamns kommun. För att få en bättre, mer sammanhängande vårdkedja och undvika att människor hamnar mellan stolarna, vill vi införa en vårdsamordnartjänst. Denne ska ha i uppgift att hjälpa till att på en övergripande nivå kvalitetssäkra den vård som ges i kommunen. Genom anhörigstöd och uppsökande verksamhet ska kommunen hämta in en god kunskap om invånarnas behov. I all planering ska kravet på tillgänglighet för alla tillgodoses.

I kommunen ska det finnas många naturliga mötesplatser där olika generationer kan mötas på lika villkor. Behov av särskilda boenden och kommunal hemtjänst ska tillgodoses och personaltätheten ska öka.

Vi vill ha ett samarbete mellan socialförvaltningen, skolorna och det kommunala bostadsbolaget, samt ett effektivt och individanpassat förebyggande arbete i syfte att minska social utslagning. Behoven ska mötas med en hög kompetensnivå bland våra anställda och ett ökat antal anställda inom framför allt äldreomsorg och hemtjänst behövs.

Vänsterpartiet vill att folkhälsoarbetet ska ha hög prioritet i utvecklingen av de kommunala verksamheterna. Forskning visar att ett långsiktigt, målmedvetet och förebyggande folkhälsoarbete är ekonomiskt lönsamt. Att investera i hälsa skapar förutsättning för att uppnå även ekonomiska mål. Hushållning, även med mänskliga resurser, är nödvändigt för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling. För att långsiktigt komma till rätta med och förebygga framtida folkhälsoproblem, ska arbetet i första hand inriktas på barn och ungdom. Även ett aktivt och målmedvetet arbete mot alla former av segregation ska bedrivas inom samtliga verksamheter.

Vi tar vårt ansvar för att bidra till en rättvis, solidarisk fördelning av våra gemensamma tillgångar och skapar goda förutsättningar för kommande generationer.

Kvinnojouren

Ett av våra större och svåraste samhällsproblem är mäns våld mot kvinnor. Största anledningen till problemet är den invanda rådande könsmaktsordningen i vårt samhälle. Samtidigt har landets kvinnojouren underprioriterats. Våldsutsatta kvinnor och barn måste kunna få akut skydd. De ska inte mötas av en lapp på kvinnojourens dörr som talar om att de tvingats stänga för att bidragssystemen är kortsiktiga. Ett långsiktigt samverkansavtal med den lokala kvinnojouren i kommunen måste kontinuerligt finnas för att underlätta för våra kvinnor. Vi ser också gärna att det finns ett skyddat boende att tillgå i kommunen.

Social bostadspolitik

Hemlöshet är inte acceptabelt. Att ha en bostad är en rättighet som det allmänna ska trygga. Bostadsbristen är en viktig anledning till att hemlösheten ökar och lösningen är att bygga fler bostäder till rimliga hyror, något som marknaden visat sig oförmögen att tillhandahålla. För att pressa priserna för hyresrätter och få fart på bostadsbyggandet, behöver kommunen ha egen byggkompetens. Vi vill att det ska byggas för alla våra invånare och inte bara för de som har råd och möjlighet att köpa sig ett boende.

Hemlöshet kan också ha sin grund i pågående missbruk och/eller psykisk ohälsa. För att kunna fokusera på att rehabiliteras från missbruk och stärka den psykiska hälsan, behöver individen ha en fast punkt, ett eget hem, att tillgå. "Bostad först" är ett föreslaget projekt som syftar till just den möjligheten. Ett projekt vi hoppas ska vinna majoritet i fullmäktige, för att kunna verkställas.

Vänsterpartiet Nynäshamn arbetar för att:

- All planering av offentlig verksamhet, ska tillgodose kravet på tillgänglighet för alla.
- Personaltätheten inom äldre- och handikappomsorgen ökar.
- 30-timmars arbetsvecka införs i all kommunal verksamhet.
- Ett långsiktigt och målmedvetet folkhälsoarbete ska genomsyra alla verksamheter.
- Speciella resurser satsas på verksamhet med inriktning på insatser mot olika former av missbruk, särskilt bland barn och ungdom.
- Kommunen aktivt ska arbeta för en fullständig kvinnojour, där även skyddat boende ingår.
- Projektet "bostad först" verkställs.

BOENDE

Den bostadssegregation som genom borgerlig politik har blivit än mer tydlig i hela länet under de senare åren, måste byggas bort. Det finns många som inte vill eller har råd att köpa sig en bostad. Behovet av hyresbostäder är stort, från unga vuxna till äldre. Valfriheten för de som vill hyra sin bostad måste värnas och utvecklas. Många fler och billigare hyreslägenheter behöver byggas.

Det ska finnas tillgång till lägenheter med rimliga hyror i kommunens alla delar, även i så kallade "attraktiva lägen". Inga kommunala hyreslägenheter ska omvandlas till bostadsrätter. Kommunen ska ta initiativ till att det kommunala bostadsbolaget får förutsättningar att bygga ett ökat antal hyresrätter utan föregående försäljning av befintligt bestånd.

Klimatneutralt byggande som exempelvis passivhus och/eller andra tekniker för att göra hus maximalt energisnåla, samt med hållbara material, ska prioriteras.

Vi vill se fler hyresrätter i stationsnära områden, samt i centrala Ösmo. En viss utbyggnad av Stora Vika, Spångbro och Trollsta är också lämplig. Närheten till kollektivtrafik är avgörande för om man ska bygga på landsbygden, eftersom bilåkande måste minskas. Vid all nybyggnation ska äldre-/serviceboende, förskolor och skollokalerna planeras in.

Upplåten mark för bilparkering kan i viss grad ersättas med låsbara cykelparkeringar vid bostadsbyggande, och existerande parkeringar ska elfordon Anpassas. Vid alla centrala knutpunkter ska det finnas låsbara upplysta cykelparkeringar.

Området kring hamnen ska användas för rekreation, turism och näringsverksamhet. De delar av strandlinjen som fungerar som fritids- och rekreationsområden för tätortens inneboende, bland annat området vid Ringvägen och stränderna vid Hamnvik, ska undantas från bebyggelse. Vi värnar strandskyddet och tillgängligheten till promenadstråk längs vattnet.

Vänsterpartiet Nynäshamn arbetar för att:

- Inga kommunala hyresrätter säljs ut.
- Fler billiga hyreslägenheter ska byggas.

- Ny byggnorm framtas, med fler cykelparkeringar, samt elfordonsanpassning.
- Klimatneutralt byggande ska prioriteras.
- Strandskyddet och tillgängligheten längs vattenlinjen ska värnas.
- Ingen exploatering vid Ringvägen eller Hamnvikens stränder sker.

KULTUR

Kulturen är och måste vara en obunden kraft i samhället, en förändrande kraft som bidrar till människornas medvetande om sig själva och samhället och som aldrig får underkastas ideologier. Kulturen är en avgörande del av demokratins förmåga att utvecklas. Kultur skall vara tillgänglig för alla, därför behövs en kulturpolitik som är förankrad i människors liv.

I Nynäshamn tycker alliansen tvärtom att man skall marginalisera och osynliggöra samhällsfundamentet såsom kultur- och fritid och har till och med haft för avsikt att lägga ned den facknämnd som styr över dessa frågor. I deras samhälle är dessa frågor inte så viktiga att de förtjänar att tas på största allvar. I Vänsterpartiets Nynäshamn däremot är kulturen en avgörande del av demokratin. Vi vill stärka och utveckla kultur- och fritidsnämnden.

Historia, och därmed kulturarvet, är en viktig och väsentlig del av kulturpolitiken. Det ger förståelse för vilka vi är och i vilket sammanhang vi hör hemma. Nynäshamn med omnejd har en rik kulturtradition som vi ska vara stolta över. Området har varit bebott länge och är ett av Sveriges fornlämningstätaste områden.

Kulturskolan är ett samordnande centrum för mycket av kulturutövningen i kommunen och ska genom sitt samarbete med kommunens skolor och föreningsliv medverka till att kulturlivet blomstrar. Alla elever från och med förskolan ska ges tillfälle att utöva någon eller några konstarter och dessutom erbjudas professionella föreställningar av teater, musik och dans varje termin.

Kulturskolans undervisning ska på sikt vara helt avgiftsfri, anser Vänsterpartiet. Idag behöver en familj ha relativt höga inkomster för att kunna nyttja den högkvalitativa undervisningen som ges. Därmed är den idag tyvärr inte tillgänglig för alla.

Några av Sveriges främsta författare, som Moa och Harry Martinson, har bott och verkat i kommunen. En utmaning är att ta tillvara detta kulturarv och göra det tillgängligt, inte bara för kommuninvånare, utan för alla. På sikt bör kommunen utreda möjligheterna för en utökad lokal museiverksamhet.

Biblioteken är en viktig källa till fri information och har en betydande roll i kulturlivet. Denna ska bevaras och utvecklas vidare. Ökad kunskap och förståelse för andra kulturer är nödvändig för att motverka konflikter, främlingsfientlighet och rasism. Bibliotekens roll i detta arbete kan inte överskattas. Kommunen ska formulera en lokal biblioteksplan som innefattar lässtimulerande åtgärder och tillgång till digitala medier.

Under pandemiåren har i princip alla delar av kulturlivet blivit lidande och är i behov av kontinuerligt och utökat stöd. Viktiga kulturverksamheter som till exempel biografen "Vågen" måste bevaras och ges möjlighet att fortsätta att utvecklas, samt även kunna erbjuda en bred och attraktiv repertoar av teater, dans och musik.

FRITID

Att erbjuda barn och unga meningsfull fritidssysselsättning är bland de viktigaste man kan göra för att samhället ska kunna bidra till att fostra nyfikna, positiva, trygga och kreativa medborgare. Barn och ungdomars behov av ett varierat och tillgängligt utbud av aktiviteter måste därför tillgodoses. Detta bidrar inte bara till friskare, tryggare individer, utan är, kort- och långsiktigt, inkluderat ekonomiskt, en vinst för hela samhället/kommunen.

Föreningslivet ska stödjas och särskild uppmärksamhet ska riktas mot aktiviteter som vänder sig till flickor. Detta eftersom det tyvärr är allt för vanligt att flickors intressen inte prioriteras lika högt som pojkars. Utöver de aktiviteter som olika föreningar kan erbjuda måste det också finnas bra möjligheter att utveckla andra intressen och fånga upp större delen av de ungdomar som inte finner sin plats i det traditionella föreningslivet, t.ex via mobila team.

Kommunen behöver bygga upp fler fritidsgårdar och allaktivitetshus i alla delar av Nynäshamn och särskilt där störst behov finns, som t.ex i Backluraområdet, samt i alla kommunens tätorter. Lokalerna ska erbjuda möjligheter till en mångfald av aktiviteter av både fysisk och kulturell karaktär och ska fungera som en samlingspunkt för kommunens ungdomar och aktivt motverka problem med fylleri, drogmissbruk, vandalisering och annan skadegörelse, samt motverka psykisk ohälsa.

Gårdarna ska vara öppna för barn och ungdom i åldrarna 13 till 20 år, även under kvällar och helger. Det ska vara kostnadsfritt att vistas där och verksamheterna ska tilldelas betydligt mer resurser än i dag.

Ett stort utbud av meningsfulla fritidsaktiviteter ska finnas för alla kommunens invånare. Alla, oavsett förutsättningar, ålder och socioekonomiska faktorer, ska ges möjlighet att delta i det utbud som finns inom kommunen. Vi menar att det finns ett behov av att skapa förutsättningar för ett större utbud än det idag existerande. Bland behoven finns byggandet av ett nytt badhus med tillhörande äventyrsbad i Nynäshamns tätort.

Vänsterpartiet Nynäshamn arbetar för att:

- Kulturen ska ingå som en självklar del av samhällsplaneringen i kommunen.
- Kommunen årligen ska redovisa en barnkulturplan som kontinuerligt följs upp.
- Bibliotekens servicenivå till kommuninvånarna ska förbättras.
- Mer resurser ska avsättas för offentlig utsmyckning i Nynäshamn och lokala konstnärer ska anlitas i första hand.
- Nynäshamnsområdets historia och kulturarv ska göras tillgänglig på ett bättre sätt för både kommunens invånare och andra.
- Fler vuxna ska finnas kring barn och ungdomar och ungas inflytande över verksamheten ska ökas.
- All verksamhet ska vara tillgänglig för människor med funktionsvariationer.
- Barn och unga ska inte av ekonomiska skäl tvingas avstå från föreningsaktiviteter på grund av medlems och/eller andra avgifter.
- Pågående aktivitetsbanksplan för utlåning av fritidsutrustning för alla invånare ska snarast verkställas.
- Genusperspektiv ska tillämpas i all kultur- och fritidsverksamhet.
- Ungdomsgårdar, där det finns tydliga behov, ska ha extra generösa öppettider.
- Kulturskolan skall vara avgiftsfri.

KLIMATET OCH ENERGI

Ska vi klara av vår tids ödesfråga, klimatet, behöver Nynäshamns kommun höja tempot i omställningen till ett klimatneutral och ekologiskt hållbart samhälle. I Parisavtalet 2015 beslutade världens nationer att temperaturökningen bör begränsas till max 1,5 grader. I nuläget tyder ingenting på att detta mål kommer att nås. Istället är vi på väg mot en katastrofal uppvärmning på mellan 3 och 5 grader. Klimatförändringarna måste behandlas som ett direkt hot mot livet på jorden.

Klimatfrågan måste räknas med på alla plan i samhällsplaneringen och ett kretsloppstänkande ska finnas med i alla verksamheter. Kommunen måste därför utlysa ett klimatnödläge, vilket Vänsterpartiet tidigare föreslagit, och bör i sin strävan efter att följa Parisavtalet och uppnå de globala målen för hållbar utveckling, även upprätta en koldioxidbudget.

Vi vill även att kommunen ska prioritera samarbete med andra kommuner, nationellt och internationellt, för att bygga upp kompetens och en "best practice" kring klimatarbetet, samt att Nynäshamn utlyser en särskild årlig dag för att summera klimatarbetet under året och följa upp vidtagna åtgärder.

Dessutom bör kommunen även utreda hur klimatförändringarna och dess mest akuta effekter i Stockholmsområdet, bl a en försämrad tillgång till dricksvatten och en kraftigt höjd havsnivå, kommer påverka Nynäshamn.

Vänsterpartiets mål är ett samhälle med 100 procent förnybar energiförsörjning senast år 2040, och det finns stor potential för lokal kommunal elproduktion. Många andra kommuner satsar redan idag på att bli mikroproducenter av förnybar el. Nynäshamn bör därför omedelbart utreda möjligheterna till detta, både i egen regi och i samverkan med företag och privatpersoner.

Samtliga kommunala verksamheter bör även utrustas med solcellspaneler där det är möjligt, och i samband med nyanläggning bör kommunen ställa krav på mikroproduktion av förnybar el.

Vänsterpartiet Nynäshamn arbetar för att:

- Nynäshamn ska verka på alla möjliga plan för en övergång till ett klimatneutral och ekologiskt hållbart samhälle.
- Klimatfrågan och kretsloppstänkande ska genomsyra all samhällsplanering och alla verksamheter.
- Kommunen ska utlysa ett klimatnödläge och upprätta en koldioxidbudget.
- Samarbetet med andra kommuner kring klimatarbetet utökas, samt att en årlig dag som belyser frågan utlyses.
- Kommunen utreder hur klimatförändringarna och dess mest akuta effekter kommer påverka Nynäshamn.
- Krav ställs på att samtliga verksamheter och nyanläggningar i kommunen utrustas med solcellsanläggningar.
- Kommunen ska ta initiativ till och etablerar en ekonomisk förening med syfte att bygga en samägd solcellspark.
- Kommunen ska utreda möjligheterna till utökad lokal produktion av vindkraft.

INFRASTRUKTUR OCH TRANSPORTER

Nynäshamns kommun är en central knutpunkt för regional infrastruktur och kommunen bör därför bedriva påverkansarbete för att de transporter och den infrastruktur som påverkar oss är så miljövänlig som möjligt.

Vänsterpartiet i Nynäshamn säger nej till Tvärförbindelse Södertörn, ett gigantiskt infrastrukturprojekt som underlättar bilismen istället för att stimulera fler att resa kollektivt och som dessutom kommer att förstöra flera viktiga naturmiljöer. Enligt Naturvårdsverket kommer inte Sverige att nå de uppsatta klimatmålen om vägbygget blir av.

Vi vill istället att planerna på motorvägen skrotas och ersätts med ett järnvägsalternativ, som har en mycket mindre påverkan både på klimat och miljö. En järnvägsförbindelse över Södertörn skulle gynna både invånarna, företagen och naturen.

Hamnarna i Nynäshamn och Norvik är viktiga tillgångar både för kommunen och landet, men transporterna till och från hamnarna måste bli mer miljövänliga. Det är inte hållbart att så stor andel av godstransporterna går via framförallt fossildrivna lastbilar på överbelastade vägar.

På sikt bör hela Nynäsbanan utökas till dubbelspår mellan Nynäshamn-Norvik och Hemfosa, istället för nuvarande enkelspår. För att möjliggöra fler godstransporter på räls bör större fokus läggas på mer miljövänlig inlandssjöfart via Herrhamraleden.

Kommunen bör verka för att en regelbunden busslinje mellan Norviksterminalen och Nynäshamns centrum etableras, för att möjliggöra kollektivt pendlande för hamnarbetarna och samtidigt göra färjorna till Hangö i Finland och Ventspils i Lettland tillgängliga via kollektivtrafiken, för resenärer både lokalt och från hela regionen.

Även på lokal nivå finns mycket kvar att göra. Övergången till en helt fossilbränslefri kommunal fordonsflotta måste snabbas på. Mycket kan göras för att underlätta för kommunens invånare att välja fossilfria och mer hållbara transportmedel, bl a genom att man arbetar för att påverka Storstockholms Lokaltrafik (SL) till att t ex införa anropsstyrd kollektivtrafik på landsbygden, utföra försök med eldrivna bussar i stadstrafiken, och utöka turtätheten överlag. Alla nya bostadsområden som anläggs måste ha tillgång till en god kollektivtrafik.

Vi vill dessutom att Nynäshamns kommun köper in SL:s ungdomsbiljett till alla ungdomar mellan 13-19 år så att de kan resa gratis till skola, kompisar och aktiviteter i hela länet. Vi vill också utvidga seniorbiljetten så att den gäller från 65 år. På sikt vill vi se en helt avgiftsfri kollektivtrafik. Den frågan har Vänsterpartiet drivit länge och också infört i andra svenska kommuner.

Mycket kan också kommunen utföra helt i egen regi. En kraftig utbyggnad av laddinfrastrukturen är ett måste och utvecklingen av fler elektrifierade bilpooler bör stödjas. Cykelinfrastrukturen i kommunen bör även den förbättras, fler säkra cykelparkeringar bör byggas, särskilt vid pendeltågsstationerna, och kommunen kan skapa en bytes- och låneverksamhet för cyklar, gärna med tillgång till en gör-det-självverkstad. Det är även viktigt att gång- och cykelbanor prioriteras vid snöröjning.

Vi vill att Nynäshamn går med i föreningen Svenska Cykelstäder, samt utvecklar sitt deltagande inom föreningen Klimatkommunerna. Nynäshamns centrum bör bli bilfritt och gång- och cykelbanorna i kommunen bör byggas ut och kopplas ihop till ett enhetligt nät.

Kommunen bör etablera en anläggning för biogasproduktion och stötta privata initiativ för att etablera biogasanläggningar, för att säkerställa en lokal tillgång till förnybara drivmedel och utnyttja kommuninvånarnas matavfall och andra restprodukter på ett mer hållbart sätt.

Vänsterpartiet Nynäshamn arbetar för att:

- Motorvägsprojektet Tvärförbindelse Södertörn skrotas och ersätts med ett mer miljövänligt järnvägsalternativ.
- Nynäsbanan på sikt blir dubbelspårig och godstransporterna till och från Norvik hamn blir mer miljövänliga.
- Övergången till en helt fossilbränslefri kommunal fordonsflotta snabbas på.
- En anropsstyrd kollektivtrafik införs på landsbygden, eldrivna bussar testas i stadstrafiken, samt att turtätheten utökas.
- Laddinfrastrukturen byggs ut och fler elektrifierade bilpooler utvecklas.
- Cykelinfrastrukturen byggs ut, fler säkra cykelparkeringar anläggs, och att Nynäshamn går med i föreningen Svenska Cykelstäder.
- Nynäshamns centrum blir bilfritt och kommunens gång- och cykelbanor byggs ut och kopplas samman.
- Kommunen ska verka för att etablera en biogasanläggning med produktion av förnybara drivmedel.

JORDBRUK OCH LIVSMEDEL

Mat är själva grundstenen i all mänsklig existens och ett levande jordbrukslandskap har en viktig ekologisk roll. Idag är det tyvärr många jordbrukare i Sverige som kämpar för att överleva en allt svårare ekonomisk situation, samtidigt som en mycket hög andel av våra livsmedel importeras från utlandet. Därför är det avgörande att Nynäshamns kommun verkar för att stötta det lokala jordbruket, samtidigt som man uppmuntrar till en ekologisk omställning inom detsamma.

Matjord är en viktig resurs som tar lång tid att bygga upp och som vi inte kan slösa med; inga etableringar ska ske på odlingsbar jordbruksmark.

Kommunen bör gynna en stark lokal livsmedelsmarknad, vilket inte bara gynnar ett aktivt jordbruk och stärker sysselsättningen inom jordbruksnäringen, utan även minskar transporterna och utsläppen. Möjligheterna att stödja det lokala jordbruket begränsas av Lagen om offentlig upphandling, men det finns ändå många olika sätt som kommunen kan uppnå detta, t ex genom att ställa miljökrav och krav kring djurskydd i upphandlingen, lägga om matsedlarna till att mindre volymer upphandlas, med mera. Därför bör man ta fram en livsmedelspolicy för att reglera hur den kommunala upphandlingsmodellen ska gynna lokala producenter.

Kommunen bör även arbeta för att gynna konsumtion av lokalt producerade grödor genom att skapa och underlätta för lokala marknader, t ex Reko-ringar.

Vänsterpartiet vill att fler vegetabiliska måltider ska serveras i de kommunala verksamheterna, samtidigt som det kött som serveras i högre utsträckning ska vara närproducerat och ekologiskt, samt att mer lokalt producerat viltkött ska stå på menyn.

På grund av "just in time"-planering och ett stort beroende på internationell handel, riskerar en större kris eller störning leda till problem med att tillhandahålla måltider i de kommunala verksamheterna, till exempel i skolan och äldreården. Därför bör kommunen anta en beredskapsplan för livsmedelsförsörjning, för att säkerställa att Nynäshamn är redo i alla situationer.

Pollinatörer har en mycket viktig roll både för naturen och vår livsmedelsförsörjning, men många arter är idag hotade. Kommunen bör förenkla för biodlare att sätta upp bikupor på kommunal mark utan avgift. Man bör även, antingen i egen regi eller under upphandling, sätta upp kupor i offentliga miljöer runt om i kommunen för att sprida kunskap om biodlingen och dess viktiga roll. Dessutom bör de kommunala parkernas och grönyrtornas roll i att skapa förutsättningar för vilda pollinatörer utökas genom att gräsmattor görs om till blomsterängar, bihotell och fjärilsholkar sätts upp, och även andra lämpliga habitat främjas.

Även stadsodling kan spela en roll i att diversifiera livsmedelsförsörjningen, skapa en bättre stadsmiljö, samt öka förståelsen för var vår mat kommer ifrån. Därför bör kommunen utöka sitt arbete med att aktivt stödja och förmedla information om stadsodling, samt verka för att anlägga ett nytt koloniområde i Nynäshamn.

Vänsterpartiet Nynäshamn arbetar för att:

- Kommunen verkar för att gynna det lokala jordbruket och stödja en ekologisk omställning inom detta.
- Alla nyetableringar på odlingsbar jordbruksmark stoppas.
- En stark lokal livsmedelsmarknad gynnas och en bättre kommunal upphandling av livsmedel från närområdet säkerställs.
- Fler vegetabiliska livsmedel, en större andel närodlat och ekologiskt kött samt mer lokalt producerat viltkött serveras i de kommunala köken.
- Kommunen ska anta en beredskapsplan för livsmedelsförsörjning i krissituationer.
- Man ska förenkla för biodling på kommunal mark samt sätter upp ett antal kommunala bikupor i offentliga miljöer.
- De kommunala parkernas och grönyrtorna anpassas för att skapa förutsättningar för vilda pollinatörer, bl a genom bihotell, fjärilsholkar och blomsterängar.
- Kommunen aktivt stödjer stadsodling samt anlägger ett nytt koloniområde.

EKONOMI

Vänsterpartiet anser att pengarna för att finansiera välfärden måste användas omsorgsfullt och att eventuella överskott ska gå tillbaka till verksamheterna och inte betalas ut i vinster. Därför är det viktigt att kommunen själva står för och driver sina verksamheter i så hög utsträckning som möjligt.

Vänsterpartiet har en lite annorlunda syn på en sund ekonomi, jämfört med resterande partier i kommunfullmäktige. Vi anser att det är viktigt att pengar används ute i verksamheterna snarare än att ha ett resultatmål på 2 procents överskott. Vi anser inte att överskott i nämnderna är ett självändamål i sig. Vi menar att pengarna ska användas där behoven finns och först efter att de är täckta, kan överskottsmål läggas.

Kommunen har under en lång tid haft en mycket "effektiv och slimmad" verksamhet. Det finns inte mer att ta av, om vi vill ha kvar en fungerande välfärdsstat.

Kommunen bör i största möjliga utsträckning äga de fastigheter man bedriver verksamhet i. Att sälja ut fastigheterna och sedan hyra in sig hos privata aktörer, ger kommunen ökade lokalkostnader.

Det är viktigt att människor har en egen försörjning. Det är genom egen försörjning som skatteintäkterna på sikt kan öka. För att möjliggöra det och förhindra ökade kostnader för försörjningsstöd, förebygga kriminalitet, missbruk och utanförskap, är det viktigt att arbetsmarknaden, skolan och föreningslivet samverkar för att få människor i arbete och stödjer de som är i riskzon för ett destruktivt liv.

Den svenska ekonomin präglas av hög arbetslöshet samtidigt som stora investeringar måste till. Det saknas inte arbetsuppgifter. Vi behöver investera i infrastruktur, energieffektivisering och ny teknik för att ställa om ekonomin i en mer klimatvänlig riktning. Dessa investeringar håller uppe efterfrågan samtidigt som de stärker Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar.

Nämndernas budgetar måste räknas upp, det är tydligt att det sker en systematisk underfinansiering av exempelvis förskoleverksamheten, socialtjänstens arbete och äldreomsorgen.

Med Vänsterpartiets förslag till kommunekonomi, minskade politikerarvoden och sänkta konsultkostnader, kan särskilda medel anslås för att täcka behov i de nämnder där det behövs som mest. Det är också ett sätt att arbeta för ökad jämlikhet och jämställdhet och mot segregation och diskriminering.

Den ekonomiska politiken ska inriktas mot full sysselsättning. Vårt mål är att alla som har möjlighet att arbeta ska kunna göra det.

Arbetsmarknad med full sysselsättning

En trygg inkomst ger människor större frihet. Arbetslösheten är ett samhällsmisslyckande och ett stort slöseri med arbetskraft. Hög arbetslöshet innebär ökad makt för företagen på arbetstagarnas bekostnad. Under hot om uppsägningar kan lönerna pressas ned, arbetsförhållandena försämrats och anställningstryggheten luckras upp.

I Nynäshamn jobbar Vänsterpartiet ständigt med att förbättra insatser mot arbetslöshet, för att fler ska komma in på arbetsmarknaden. Vi vill också se ökade satsningar på offentlig verksamhet, med fler personal inom skola och omsorg.

Ett av fundamenten i en ansvarsfull ekonomisk politik är att den anpassas till omvärlden på ett trovärdigt sätt. Priserna för att leva, det mest basala som att köpa mat och betala hyra, kräver att löneutvecklingen följer med i den prisutveckling som finns i omvärlden. När löner ska justeras görs det ofta på bekostnad av verksamhetens resurser.

Genom att inkludera pris- och lönekomensation visar Vänsterpartiet att vi tar ansvar för att lönehöjningar i avtal mellan arbetsmarknadens parter inte ska drabba dem som jobbar i kommunen, eller deras arbetsmiljö.

Prioriterade verksamheter ska tillförsäkras de resurser som krävs för att kunna bedriva verksamheterna på kvalitativt hög nivå.

Absolut inget kan motivera de neddragningar som har gjorts under många år inom kommunens verksamhetsområden. Som man sår får man skörda: besparingar, särskilt gällande barn och ungdomar, straffar sig med ökade kostnader i förlängningen.

Näringsliv

Betydande satsningar på näringslivetableringar måste göras under planeringsperioden. Mindre företag är de som säkrar upp möjligheten till full sysselsättning och står för nyskapande lösningar. I Nynäshamns kommun finns fler fåmansföretag än i Sverige i genomsnitt.

Därför är det viktigt att se till att dessa får det stöd de behöver, också för att se till att fler arbetstillfällen skapas inom kommunen.

Människor måste garanteras tillgång till grundläggande samhällsservice, oavsett var de bor och var företaget finns.

Vår politik för små och medelstora företag handlar om att skapa långsiktighet och goda förutsättningar för tillväxt, men också trygghet för den enskilda företagaren och för anställda. Det är viktigt att hitta lösningar där egna företagare är lika bra försäkrade som anställda. För mindre företag kan sjuklöneansvaret vara betungande. Vänsterpartiet vill att företag med upp till 10 anställda helt ska slippa betala 14 dagars sjuklön - staten ska istället ta över detta ansvar.

Kapitalförsörjningen är ofta ett problem för småföretagare, inte minst på landsbygden. Vi vill stärka de mindre sparbankernas möjligheter att konkurrera med storbankerna och bidra till utvecklingen av det lokala näringslivet.

Vänsterpartiet vill att all kommunal representation ska vara alkoholfri, att inga utlandsresor görs för skattepengar utan att ha föregåtts av politiska beslut som kan granskas och att de alltför höga politiska heltidsarvodena sänks till aktuellt basbelopp per månad.

Vänsterpartiet Nynäshamn arbetar för att:

- Kommunen ska satsa på samhällsnyttiga investeringar i upprustning av bl a järnväg, bostadsbyggande, klimatomställning.
- Infrastrukturen ska byggas ut och förbättra förutsättningarna för företagande på landsbygden.
- Företag med upp till 10 anställda helt ska slippa betala 14 dagars sjuklön.
- Stärka de mindre sparbankernas möjligheter att konkurrera med storbankerna.
- Antalet anställda inom vård, skola och omsorg ska öka.
- Överskottsmålet för kommunens finanser ska ersättas med ett balansmål.
- Pris- och lönekompensation ska inkluderas för kommunens anställda.
- De politiska heltidsarvodena ska sänkas till aktuellt basbelopp.

DEMOKRATI OCH DELAKTIGHET

Vänsterpartiet vill ha en fördjupad demokrati, som omfattar alla människor. Även de som inte brukar göra sig hörda måste få fram vad de vill och önskar.

I Nynäshamn tar demokratin sin utgångspunkt i kommunfullmäktige samt i nämnder och styrelser, men även i förskolor, skolor, i företag och i äldreboende.

I människosynen finns det skillnad mellan höger och vänster.

Är människan en kund på en marknad eller en medborgare i ett samhälle?

Kunden är isolerad från sina medmänniskor, hon fattar sitt beslut - köpa eller inte köpa - utifrån egna kortsiktiga önskemål. Kunden behöver inte argumentera och resonera, inte tänka på långsiktiga konsekvenser eller hur det egna beslutet påverkar andra.

Kundens valmöjlighet är graderad: stor plånbok - stor makt, liten plånbok - liten makt.

Det är ett sådant tankesystem/ideologi som ligger bakom många borgerliga förslag, som skolpeng, vårdval och dylikt.

Medborgaren däremot ingår i ett demokratiskt kollektiv.

Medborgaren resonerar, diskuterar, tar ställning för och emot och kommer fram till ett beslut - hur använder vi bäst våra gemensamma resurser?

Visst kan vi strunta i att höja skatten, eller ens betala skatt och var och en kan leva flott i fjorton dagar, men hur går det sedan och hur går det för våra barn när vi urholkat samhällets möjlighet att garantera en god välfärd för alla och där bara de rikaste kan fortsätta känna trygghet?

Det är väl rimligt att vi är kunder när vi ska köpa ett par nya skor, men vad sker med ett samhälle där vi reduceras till kunder på en vård-, skol-, kultur-, pensions-, arbetslöshetsmarknad, men aldrig är medborgare? I ett sådant samhälle förtvinar lätt samhörighetskänsla och demokrati.

Därför har Vänsterpartiet alltid bekämpat marknadstänkandet inom välfärdssektorerna. Politiken ska inte leka affär med skattebetalarnas/medborgarnas pengar.

Jämlikhet och jämställdhet är en av förutsättningarna för ett demokratiskt samhälle. Forskning visar tydligt att jämlika och jämställda samhällen är bättre samhällen; för alla! Men vi lever i ett samhälle där klyftorna växer.

Det handlar inte bara om inkomster, utan också om hälsa och medellivslängd, om möjlighet att påverka sitt liv och framtid, om kunskap och kultur. Och i allt detta har kvinnor som grupp mindre makt än män. Kvinnor utsätts för våld och trakasserier, har lägre inkomster, tvingas jobba deltid oftare, har sämre pensioner samtidigt som de tar ett större ansvar för hem och arbetar totalt sett därmed mer.

En verklig demokrati förutsätter att medborgarna kan läsa, skriva, kommunicera och kritiskt granska information. Den förutsätter också att alla grupper i samhället - oavsett var man är född - bereds möjlighet att delta.

Den lokala demokratin kan utveckla solidariteten och ge ett lokalt och ömsesidigt engagemang. Det är folket som ska styra! Vänsterpartiet vill ha medborgarkontor på strategiskt viktiga platser och där behoven finns. Vi vill även att den enskilda invånaren ska ha full insikt i det som sker inom politiken.

Jämställdhetsarbetet ska och måste genomsyra all verksamhet inom Nynäshamn och dess bolag. Förslag och verksamhet ska granskas utifrån kvinnors och mäns olika behov och förutsättningar. Kommunen ska sträva efter en jämn könsfördelning inom alla verksamheter och könsrelaterade löneskillnader ska i alla avseenden motverkas.

Våra verksamheter ska präglas av lyhördhet, flexibilitet och inlevelse som skapar förtroende. Personalens höga kompetens, motivation och engagemang ska ses som en stor trygghet i verksamheterna och i kontakt med enskilda kommuninnevånare.

Vänsterpartiet arbetar för att:

- Kommuninvånarna, även barn och ungdomar, ges möjlighet att på ett tidigt stadium vara med och påverka plan- och miljöfrågor, t ex inkomma med synpunkter på större förslag via lokala grupper i bostadsområden, arbetsplatser och skolor.
- Elever ska få ett större inflytande över skolan och undervisningen. Skolförslag kan skickas på remiss till elevråd, elevkår och ett ungdomsfullmäktige.
- Invånare med ursprung från andra länder ska beredas möjlighet att delta och påverka politiska beslut i lika hög grad som övriga befolkningen.

- Utveckla medborgarkontor i kommunen, där man i ett och samma besök kan få besked om skattefrågor, regler för bostadsbidrag, försörjningsstöd eller kötid till barnomsorg.
- Det ska finnas god insyn och medborgerlig kontroll av eventuella privata entreprenörer och i hel- eller delägda kommunala bolag, på samma sätt som för övrig kommunal verksamhet.
- Det ska finnas god insyn i kommunens arbete och att den kommunala verksamheten ska ske utifrån medborgarnas intressen och behov, inte utifrån kortsiktiga vinstintressen.
- Samtliga kommunala handlingar som omfattas av offentlighetsprincipen ska finnas tillgänglig för medborgarna, både digitalt och i pappersformat. Likaså bör nämndsammanträden vara öppna för allmänheten så att medborgaren kan få full insyn.
- Antalet datorplatser på biblioteken bör ökas, samtidigt som man förenklar för kommuninvånarna att ta del av pågående ärenden och beslut inom kommunen.
- Fånga upp de anställdas synpunkter, upplevelser och önskemål så att verksamheter kan utvecklas och förbättras.
- De förtroendevalda kontinuerligt ska utbildas i jämställdhets- och demokratifrågor.
- Mötesreglerna ska användas för att öka demokratin och öppenheten.
- Kommunen ska utbilda politiker och anställda om, samt följa upp tillämpningen av, barnkonventionen och HBTQ-relaterade frågor.
- Det ska inrättas ett kommunalt organ med särskild anställd, som ska arbeta med jämställdhetsutveckling, samt ska kvantifierbar beslutsanalys införas utifrån ett jämställdhetsperspektiv.
- Politiska mötes- och arbetsformer ska ta hänsyn till småbarnsföräldrars och ungdomars villkor.